

ВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «УПРАВЛІНЕЦЬ»

Verbal Representation of the Concept “Manager”

Natalia Kostruba

Ph.D. in Psychology, Senior Lecturer

Lesya Ukrainka Eastern European National University

chmil.nata@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3852-4729>

Abstract

The article analyzes the verbal representation of concept “manager”. The basic five stages of frame analysis of the text are described. Framing analysis of verbal representation of concept “manager” was made by using the materials of unfinished sentences. As a result three frames (person, functions, sphere of activity) are identified. The most numerous thematic group is “functions”. The least numerous thematic group is “sphere of activity”. The scenario of studied texts about manager is constructed: person, approach, work. So, a manager is a person who, in doing his job, seeks an effective approach to each person or situation. Prospects for further study of this problem exist in in-depth psycholinguistic analysis of concept “manager”.

Keywords: *concept, framing analysis, scenario, manager.*

Вступ

Introduction

Наукові дослідження особливостей діяльності керівників всіх рівнів є постійною проблемою вивчення у психології, соціології, праві, політології та державній безпеці. Останні роки у науковий обіг увійшло поняття управлінець, як синонім до слів керівник, менеджер, директор.

Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005 р.) визначає «управлінець» це працівник управління. В свою чергу, управління трактується як дія і синонім керувати, а також як «адміністративна установа або відділ якоїсь установи, організації, що відає певною галуззю господарської, наукової, військової і т. ін. діяльності». Оксфордський словник визначає менеджера («manager») як особу, відповідальну за контроль або управління організацією або групою персоналу. Л. Дедишина розглядає керівників і управлінців як

представників окремої професії, яка характеризується вміннями приймати управлінські рішення та «вести за собою», надихати і мотивувати (Дедишина, 2015). Синонімічне поняття керівник визначається науковцями як посадова особа, яка наділена адміністративною владою (Новаченко, 2013: 99).

Загалом, менеджер чи управлінець – це особа, яка відповідає за частину компанії, тобто вони «керують» компанією. Керівники можуть відповідати за відділ та людей, які працюють у ньому. У деяких випадках менеджер відповідає за весь бізнес. Наприклад, керівник ресторану відповідає за весь ресторан. Менеджер – це людина, яка здійснює насамперед управлінські функції. Вони повинні мати повноваження наймати, звільняти, дисциплінувати, проводити оцінку ефективності та контролювати відвідуваність. Вони також повинні мати повноваження затверджувати понаднормові роботи та дозволяти відпустки. Таким чином, бути менеджером вимагає постійного професійного, соціального та культурного навчання, а також готовності до постійних змін (Hortelan, Almeida, Fumincelli, Zilly, Nihei, Peres et al., 2019). Менеджери повинні вміти спілкуватися, впливати та переконувати, для ефективної взаємодії. Підвищення ефективності роботи менеджерів повинне бути спрямоване на встановлення особистих стосунків із підлеглими (Pereira, Tzempelikos, Trento, Trento, Borchardt & Viegas, 2018).

Діяльність менеджера передбачає «досягнення організаційних цілей шляхом ефективного керівництва в результаті планування, організації, координації та контролю над ресурсами організації» (Neagu & Udrescu, 2008: 46). У той же час талант лідера є надзвичайно важливим для ефективного управління закладом, оскільки в рамках своєї роботи вони взаємодіють з людьми, а не машинами. Для досягнення своїх цілей менеджери використовують людей і завдяки їм досягають цілей і заздалегідь визначених результатів (Iugea, 2016).

Нове поняття потребує психолінгвістичних досліджень щодо особливості його трактування та використання. Саме тому, метою нашого дослідження вбачаємо у психолінгвістичному аналізі вербальної репрезентації концепту «управлінець».

Методи та методики дослідження ***Methods and Techniques of the Research***

Для реалізації мети дослідження було використано фреймовий аналіз письмового тексту. Матеріалом дослідження слугували незакінчені речення, а саме конструкція «управлінець – це». Вибірку дослідження склали 11 слухачів «Школи молодого управлінця», що функціонує при Волинському обласному центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій віком 21–29 років.

Фреймовий аналіз отриманих результатів здійснювався у декілька етапів, що були запропоновані дослідниками Л.В. Засекіною та С.В. Засекіним (Засекіна & Засекін, 2008: 83–84). Перший етап передбачав фіксацію усіх слів отриманого тексту, що вербально виражені іменниками. Другий етап – групування отриманих іменників у відповідні загально визначені категорії, які ґрунтуються на енциклопедичних знаннях. На третьому етапі здійснювався підрахунок кількості слів у всіх визначених категоріях та визначався коефіцієнт частотності. Слова з найвищим таким коефіцієнтом у кожній категорії відображають сценарій дискурсу.

Результати ***Results***

Реалізація описаних етапів фреймового аналізу тексту, дав змогу виділити три провідних категорії: людина (27,8%), функції (50,0%), сфера діяльності (22,2%).

Найбільш представленою категорією при визначенні концепту «управлінець» є фрейм функції. Це є значною характеристикою досліджуваного поняття, оскільки вибірку дослідження склали молоді люди, які хочуть бути управлінцями і активно зараз вивчають увесь спектр обов'язків та функцій у межах цієї професії. Ключові поняття цього фрейму відображають специфіку роботи управлінця. Найчастотнішими поняттями фрейму функції є підхід, повноваження та робота. Загалом досліджуванні описують функції управлінця через призму обов'язків та повноважень, які мають свої межі. Опитувані зазначали, що управлінець повинен знаходити підхід до людей, бути

організатором, вміти формувати цілі, знаходити вихід із різних випробувань та складних ситуацій, оцінювати переваги і недоліки своїх рішень, надавати значення цінним думкам та ідеям підлеглих тощо (табл. 1).

Таблиця 1. Категорії та прототипи категорій

№	Категорії	Прототипи категорій
1	Люди	Особа 3, людина 3, людьми, колектив, аудиторія, команда
2	Функції	Підхід 2, повноваження 2, організатор, управління, представник, обов'язки, межі, випробування, цілі, вихід, ситуація, переваги, недоліки, посада, думки, значення
3	Сфера діяльності	Робота 2, мова, влада, закон, ресурси, сфера, служба

Другою за кількістю слів у категорії є фрейм люди, ключовими поняттями якого є особа та людина. Також у межах цієї тематичної категорії досліджувані зазначають, що управлінець повинен вміти керувати людьми, колективом, аудиторію. Також управлінець, на думку опитаних, повинен вміти формувати команду для втілення ефективних рішень та реалізації проектів. Насправді часте вживання слів із цього фрейму характеризує професію управлінця, як діяльність людини для блага інших людей, громади, суспільства.

Найбільш різноплановим у досліджуваному тексті є фрейм сфера діяльності. Ключовими поняттями цього фрейму є мова, влада, закон, ресурси, сфера, служба. У межах цього фрейму досліджувані зазначають сфери у яких управлінець має бути компетентним: комунікації, закони, розподіл ресурсів. Також цей фрейм пов'язує управлінців із державною службою та владою.

Відбір найчастотніших слів у кожному виділеному фреймі дає змогу сконструювати сценарій досліджуваних текстів: особа, підхід, робота. Сценарій дискурсу чітко демонструє головну мету професійної діяльності управлінця на думку досліджуваних. Цей сценарій ілюструє специфіку обраної вибірки, а саме студентів які додатково учаться на управлінця.

Висновки *Conclusions*

Для дослідження вербальної репрезентації концепту «управлінець» було використано метод фреймового аналізу тексту, а саме результатів отриманих шляхом застосування методу незакінчених речень. Фреймовий аналіз дав змогу

змоделювати бачення та уявлення вибірки щодо основних характеристик обраної ними професії.

Здійснений фреймовий аналіз дав змогу виділити три провідні категорії: людина, функції, сфера діяльності. Найбільшу кількість слів містить фрейм функції, найменшим за об'ємом є фрейм сфери діяльності.

Шляхом виокремлення найчастотніших слів у кожному фреймі було визначено сценарій досліджуваного тексту щодо професії управлінця: особа, підхід, робота. Тобто управлінець це людина, яка виконуючи свою роботу шукає ефективний підхід до кожної людини чи ситуації.

Здійснене дослідження не претендує на повне розкриття досліджуваної проблеми, але може воно може бути поштовхом до подальших психологічних та психолінгвістичних досліджень. Так, перспективи досліджуваної проблеми полягають у порівнянні відповідних уявлень щодо професії управлінця у представників різних галузей діяльності.

Література References

- Засекіна, Л.В., & Засекін, С.В. (2008). *Психолінгвістична діагностика*. Луцьк: РВВ Вежа ВНУ ім. Лесі Українки.
- Дедишина, Л. (2015). Управлінець — це професія. *Фармацевт Практик*, 3, 4–5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/farmpr_2015_3_3
- Новаченко, Т.В. (2013). Сучасна сутність керівника-лідера в контексті його авторитету. *Право та державне управління*, 2(11), 98–102.
- Hortelan, M.S., Almeida, M.L., Fumincelli, L., Zilly, A., Nihei, O.K., Peres, A.M., et al. (2019). The role of public health managers in a border region: a scoping review. *Acta Paul Enferm*, 32(2), 229–236. <http://dx.doi.org/10.1590/1982-0194201900031>
- Pereira, G., Tzempelikos, N., Trento, L.R., Trento, C.R., Borchardt, M., & Viegas, C.V. (2018). Top managers' role in key account management. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 34(5), 977–993. DOI: 10.1108/JBIM-08-2018-0243
- Neagu, C., & Udrescu, M. (2008). *Managementul Organizației*. București: Tritonic.
- Iurea, C. (2016). The role of the manager in the succes of school organizations. *Edu World 7th International Conference*, 23, 188–193. DOI: 10.15405/epsbs.2017.05.02.25